

nec satiatur, sitiens cibabat ampliusque sitiatur. Quippe desiderium illius, modum in requirendo non reperit ullum, sed anhelanter, operoseque annuitur, quomodo se vivo, eximia librorum copia propriam ditet Ecclesiam. Sed quia livor et iniqua [lingua] (1) contagium saepe inter felicitate secure ac bene gesta rodere solent, non ignoramus futurum fore quosdam superstitiosos et malivolos, qui ut sancto loco detrahant, ut optimo abbati calumniae.... ingerant prociaci cura indagare; cur idem venerabilis abbas Hieronymus voluit gentiliis codices, fabulasque erroris, exactosque tyrannos divinae inserere veritati, paginaeque librorum sanctorum. Quibus respondendum apostolicis verbis, quia in domo potentis non solum vasa aurea et argentea, sed et fictilia sunt... (II Tim. II, 20).

..... Hoc egit ut pro studio et merito suo habeat unusquisque in quibus oblectetur et proprie exerceat ingenium. Hinc et ipsa Veritas ait: *In domo Patris mei mansiones multae sunt* (Joan. XIV, 2). Credo ut quanto quis hic erit sanctior, tanto illic beator. Idem quoque gentiliis commentum librorum, si ad puram intentionem, intelligantur [utile est] (2). Quid enim aliud sonant quam saecularum pompam nihil esse; unde Apostolus: *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum* (Rom. VIII, 28). Quiescant itaque; argumentatus vero abbas in sancto opere, ut qui bene coepit, usque in finem perseveret, ut libri posteris profuturi scribantur et pro futuris temporibus ad memoriam retinendum itidem subnotentur

(1) Sic legendum puto, non nisi vox una deest.

(2) Sic suppleto

ANNO DOMINI MXCII

ROBERTUS DE TUMBALENA ABBAS S. VIGORIS.

NOTITIA HISTORICA ET LITTERARIA.

(Oudin Script. eccles., II, 769.)

Robertus de Tumbalena, monachus sancti Michaelis in periculo maris, ut scribit Ordericus Vitalis lib. VIII Historiae ad annum 1094, abbas factus postea monasterii S. Vigoris ad muros urbis Bajocensis in Normannia. *Romam ille profectus est, ubi a Gregorio VII papa detentus honorifice usque ad mortem Romanae fideliter servivit Ecclesiae*, ut Ordericus idem scribit ad annum 1087, libro cit. *Inter reliqua peritiae suae monumenta, brevem et luculentam sensuque profundam super Cantica canticorum expositionem in Ecclesia dimisit*, teste eodem. Hic Commentarius in Cantica canticorum, cujus prologum edidit Joannes Mabillon tom. I Analectorum, pag. 125, ex ms. codice Balernensis in Burgundiae ducatu abbatiae ordinis Cisterciensis, idem cum eo est qui huc usque S. Gregorio Magno ascriptus est, ad quem nullo modo spectare censet Petrus de Gassanvilla, in editionem Operum divi Gregorii Magni ultima. Exstat vero ms. in bibliotheca insigni S. Victoris Parisiensis, non pro more suo anonymus, sed cum praefatione, quae in aliis mss. deest, et cum littera prima seu initialis auctoris R. in codice in-

scripto RR. 12, fol. 187. Idem vel anonymus, vel sub Gregorii nomine simpliciter, in multis Galliarum bibliothecis ms. exstat, ut habet Petrus de Gassanvilla citatus, ubi in editione sua Operum S. Gregorii Magni de mss. codicibus agit ad quos eadem contulit. Quibus addo alios hujus exstare mss. codices in bibliothecis Clarae Vallis et Aureae Vallis cod. 93, ejusdem Cisterciensis instituti, atque in majoribus passim eorumdem bibliothecis. Esse autem unum et eundem hunc commentarium cum eo qui Gregorianus dictus est, conferenti utriusque initia cum consequentibus, patebit. Nullusque est qui tam aperta refragabitur rei, nisi qui mentem sacram abjecerit. Neque obijciendum ex Analectis tom. I, pag. 128, Robertum abbatem Sancti Vigoris dimisisse Commentarium suum in duobus libris, animum autem tomo III Operum S. Gregorii Magni, pag. 461, *Explanationem in eadem Cantica continuisse*. Hoc enim postea factum ab SS. scriptoribus est ut dicto obtemperarent abbati qui id in votis habuit et transcribentibus injunxit, sub praefationis suae finem tomo I, pag. 128, Analectorum. Nec aliam

esse prologum dictorum Commentariorum in Operibus sancti Gregorii, alium in *Analectis*, instet. Qui enim in Operibus D. Gregorii est, juxta Petrum de Gussanville, pag. 458, in manuscriptis multis deest, in aliis discrepat, in aliis brevior vel prolixior legitur, pro captu scribæ cujuscunque. Ipso hujus operis et auctoris vero prologo in *Analectis* citatis existente, ex ms. codice Balernensi, cum auctoris nomine, atque in altero S. Victoris Parisiensis, unde eduxit Jacobus Hommey, de quo infra. Alii quoque duo mss. codices inter mss. codices ecclesiarum Angliæ cathedralium et aliarum insignium bibliothecarum, in mss. codicibus ecclesiæ cathedralis et metropolitice S. Petri apud Eboracum codice 9, num. 2 : *Frater Robertus in Cantica*. Principium : *Servo Dei Ansfrido*. Et codice 8666, in mss. codicibus bibliothecæ Jacobæ codice 944. *Roberti Commentarius in Cantica canticorum*, habetur excusus inter Opera Gregorii Magni. Ita in catalogo mss. codicum istarum bibliothecarum. Adjicio denique prologum qui in editione Operum S. Gregorii legitur, ab exscriptore aliquo, cui id placuit, esse confectum, atque excerptum ex prologo Richardi Victorini in eadem *Cantica*, pag. 489 Richardinorum Operum : quem anonymus aliquis partim immutavit, partim per compendium pro libitu constrinxit. Denique Commentarium hunc nuperrime sub nomine S. Radulphi Fontanellensis abbatis, edidit Jacobus Hommey, Augustinianus eremita, pag. 276. Operis quod immerito supplementum Pa-

trum inscripsit, Parisiis in-8, anno 1684, editum. Deceptus ille ex littera sola nominis initiali R, quam invenit in ms. codice Navarricæ Parisiensis bibliothecæ, ut pag. 273 fatetur, anonymum hunc ex conjecturis Commentarium *sancto Radulpho Fontanellensi abbati*, phantastica prorsus sanctitatis atque commentationis laude, concessit. Quem prologus integer tom. I *Analectorum* Joannis Mabillon pag. 125 diserte Roberto Sancti Vigoris Bajocensis abbati attribuit : idque post Ordericum Vitalem, contemporaneum ac oculatum testem, ejusdem regionis, temporis et ordinis alumnus. Nec validum quidquam adversus tantam auctoritatem reponi a quoquam potest. Ansfridus, cui Robertus opus suum nuncupat, videtur esse Ansfridus Pratellensis abbas, *Aufridas* aliis dictus, cujus epitaphium Ordericus refert loco citato; vel certe Ansfridus abbas tertius monasterii Sancti Salvatoris Constantiniensis. Quo de Ansfrido Pratellensi plura videri possunt in chronico Roberti de monte, apud *Neustrium* pium Arturi du Montier, et Sammarthanos fratres tom. IV Galliæ Christianæ in Catalogo Pratellensium abbatum. Quis vero sit Anastasius ille, cujus rogatu id Robertus aggressus sit, nondum cum Mabillonia tomo I *Analectorum*, pag. 132, compertum habeo. Claruit itaque Robertus abbas S. Vigoris, a medio circiter ad undecim sæculi finem, vel circiter. De quo ipse ego in Supplemento Bellarmini de scriptoribus ecclesiasticis, pag. 348; Joannes Mabillon tom. I *Analectorum* citatorum, pag. 125 et seqq.

ROBERTI DE TUMBALENA

S. VIGORIS ABBATIS

COMMENTARIORUM IN CANTICA CANTICORUM

LIBRI DUO.

(*Ordin Script. eccles.*, II, 775.)

EPISTOLA SEU PRÆFATIO AUCTORIS AD ANSFRIDUM ABBATEM.

Servo Dei incluso dilectissimo suo, ANSFRIDO, quondam filio et amico, modo, divina favente cui voluerit gratia, Patri et domino, frater ROBERTUS (1), hominum minimus, vitam, gaudium et gloriam, quæ vere gloria est.

Multis jam nuntiis inertiam meam fervor tuus in Dominum sollicitat, ut tibi librum, quem ante hos

quamplurimos dies super *Cantica canticorum* scripsi, mittam. Vix igitur nunc mitto, quem a nomine videri vellem, si omnibus abscondere possem. Quem enim rudis et impolitus artifex fecerit annulum, ab aliis videri formidat; suo minime credit, et de alterius judicio non confidit : dum id, quod sibi soli ante examen perfecte non placet, in examine displicere pluribus timet. Sic ostendentis et sic paventis, accipe opusculum amici tui. Judica quid placuerit,

(1) *Robertus*. Ita nomen integrum in ms. Balernensi, cum ms. codex S. Victoris Parisiensis litteram tantum initialem R habeat : unde occasionem errandi habuit Jacobus Hommey, Augustinia-

nus eremita, in Supplemento Patrum, pag. 276, hoc opus Radulfo Fontanellensi abbati, scriptori imaginario, sancto novi Calendarii, absque duce et consule, ascribens.